

1984

Jitka Válková (1922 – 2011)

Dávný příběh, 1984

Jitka Válková (1922 – 2011) prožila svůj pozoruhodný život v podstatě na jednom místě a s jedním člověkem. Tím místem byla periferie dělnického Kladna a tím člověkem byla její sestra-dvojče Květa, též malířka. Prožily bok po boku 76 let (až do roku 1998, kdy Květa zemřela), spolu byly totálně nasazený v kladenských ocelárnách, spolu v letech 1945–1950 studovaly VŠUP v Praze v ateliéru milovaného prof. Emila Filly, obě roku 1954 vstoupily do skupiny Trasa, společně vystavovaly, společně získaly prestižní rakouskou uměleckou cenu J. G. Herdera. A po celou dobu spolu žily v domku v Kladně, neuvěřitelně skromně, oddané pouze sobě a své tvorbě, nevдалy se, jedna extrovertka, druhá introvertka, navzájem se podporovaly a inspirovaly. Častí návštěvníci zmiňují, že v jejich ateliéru přes cigaretový dým nebylo vidět a jadrná slova patřící k autentickému životu ocelářů kořenila debaty o umění. Záměrně neodešly do Prahy, zachovaly si v té době nevídanou svobodu projevu a výtvarného výrazu. První větší výstava proběhla v roce 1966 ve Špálově galerii a další pak až za dlouhých 17 let. Obě malířky patřily k neoficiálnímu (zakázanému) umění, takže vskutku přelomovou se stala výstava pořádaná v roce 1983 v galeriích v Chebu, v Roudnici a také v naší pobočce v Letohrádku Ostrov. Byla to v té době „temná“ velká událost, na kterou dodnes pamětníci vzpomínají.

Cennou trofej se o čtyři roky později staly dvě stěžejní akvizice obrazů Jitky Válkové **Dávný příběh** a **Velké břemeno**. Obě malby jsou nádherné! Monumentální, dvoumetrové obrazy vznikly z ruky drobné a citlivé malířky, která o své tvorbě neustále pochybovala. Jitka Válková byla bytostnou figuralistkou, všechna její díla se upínala k člověku, jeho síle i slabosti, jeho naději i rezignaci, jeho existenčním bojům a tísním, které represivní normalizační éra přinášela. Její postavy svádí boj samy se sebou o zachování důstojnosti, pravdivosti a lidskosti v té nelidské době plné nesvobody, nemravnosti a ústupků. Její velmi protáhlé a útlé figury malované téměř kresebnými liniemi, připomínají dávnověké skalní kresby, zjednodušené, bez detailů, přinášející poselství plné emocí a exprese. Autorčiny malby i kresby vždy charakterizovala opravdovost, nevyumělkovanost, neustálé hledání správných tvarů a linií co nejpresvědčivěji vypovídajících o křehkosti člověka drceného tíhou vlastního života či tíživou situací doby. Figury byly často vychýlené, smutně zkřivené, ohnuté. „Jitčin člověk je člověk-stéblo. Jitčin člověk je zranitelný, ohnutý nepřízní života, ale nikdy není zcela zlomený.“ (R. Drury)

Typická pro Jitku Válkovou je barevná střídmost, někdy téměř monochromaticčnost. Je to zřejmé i na obraze **Dávný příběh**, snad jen čtyři barvy malířka použila, rezavou, šedivě modrou, bílou, černou a mnoho jejich valérů. Ztvárnění biblického příběhu ukřižování a oplakávání Krista prostřednictvím jednoduchých spíše kresebných tahů je velmi výrazově působivé, monumentální a přitom hluboce niterné. Dvě ženy truchlící pod křížem směřujícím ke zlověstně ocelové obloze, pozadí v rezavé barvě zaschlé krve, gesta sepnutých modlících se rukou. Z malby vnímáme sílu oběti Ježíše Krista, který se podle bible obětoval za nás chybující, i expresivní zachycení hranice mezi fyzickým trápením a duševním vysvobozením. Tak jednoduše a silně jako to uměla právě Jitka Válková, jedna z nejvýznamnějších autorek českého výtvarného umění 20. století.

100 LET
DĚL
UMĚLCŮ
OSUDŮ